

de vol-
die met
komen,
de H.
assioneel
k nu te
terseit,
ppen?).

dat de
bij het
begin-
? Na-
gespro-
zoomin
de for-
Heilige
hadden
len, ge-
hadden
che be-

te hier
afzon-
and een
al wijkt
ze be-
ken-
Angli-
meerde

t alzo-
concreto
oudslag
och dat
gemeene
vas: Bij
ben be-
grond-
nemen
r, maar
tevens
ng Gods

K. dan
versiteit
binden.
op een
teit, ge-
zijn rede
tonen te
lagere,
t hooge-
hoe ge-
mz. aan
En de
ls Gere-
niet bij
rd, moet
ge staat
en niet
Heilige
od" een
leen de
orie enz.

geachte
n critiek

in toe.
terecht
God in
Op den
uit alzo-
dan niet
Op den
thersche
ig is.
;

grondslag
lijden dat
zijn in-
nere Schrift

ingen die
nvaarden
ods is in
innerlijk
meer in
n openba-
strijn ten
ge dat
ing Gods
gedaan
da in de
nmen wij-
le formule
n formule
ormeerde

maar er

Christe-
nen zou-
op de
Dat kan
jkt over-
rs geven

an: hoe
schen de
en in de
te schrij-
op zeer
duist ver-
natuur
en toonsche
n de his-
thersche
de Cal-
t terecht
storie cri-
sch tegen

n philan-
derskomt
van eene
schappe-
ologisch,
h, rechts-
haar on-
en zullen
elang de

a heer L.
atie bleef

belijders die haar stichtten over de natuur, de historie enz., in verband met de Heilige Schrift, een uiteenlopende opvatting hebben. En daarom baat het u niet, en komt ge niet uit, of ge al zegt: Alle faculteiten staan op den grondslag der Heilige Schrift, want in den zin van den geachten schrijver doen dat Gereformeerden, Lutherischen, Roomschen enz., al te saam, maar dan moet ge ook vooraf weten, hoe ge de verhouding tusschen de openbaring in de Heilige Schrift en de openbaring in de natuur, historie enz., opvat.

De fout die hier in de redeneering schuilt blijkt ook op andere wijze.

Zegt ge: dat ook de natuur enz. ons iets dienaangaande openbaart, erkennen alle Christenen die nog aan de Heilige Schrift vasthouden, dan volgt hieruit, dat ge, bij het aannemen van den grondslag der Heilige Schrift zonder meer, Christenen van alle belijdenissen in eenzelfde Universiteit zoudt vereenigen.

Niet alleen alle Protestanten, maar alle Christenen.

En nu zij toch gevraagd, of zulk een Universiteit bestaanbaar zou zijn. We vragen niet of het geen begerlijk goed zou zijn, zoo dit kon. Maar kan het, zoolang de Christenen van onderscheiden belijdenissen, reeds bij het uitgangspunt dat hier gelden moet, zoo geheel uiteenloopen bij het beantwoorden der vraag: Welke verhouding bestaat er tusschen Schrift en natuur?

Zou, stel men stichtte zulk een Universiteit, het principieel verschil niet terstond als splitszwaam werken, en zou niet spoedig alle intellectuele kracht verteerd worden in het voeren van eindeloze polemiek over de grondslagen van alle nader wetenschappelijk onderzoek? Dat wie de Lutherische lijn ten deze volgen vruchtbaar saamwerken laat zich denken. Evenzoo dat dit het geval is onder hen, die saam de Roomsche opvatting voorstaan. En zoo ook dat zich tot vruchtbare samenwerking vereenigen, wie het saam over de Gereformeerde beginselen ten deze eens zijn. Maar brengt ge alle richtingen saam, dan doodt ge de Universiteit, kortweg omdat ge dan den burgerkrijg binnen de vesting krijgt, en niemand er aan denkt, om de vesting tegen den belegeraar te verdedigen.

Het is dan ook volkomen begrijpelijk, dat de geachte schrijver, op dit standpunt zich plaatsende, tot aan de stichting zelfs van een Christelijke Universiteit vertwijfelen moest, en daarom volkomen logisch zijn liefde van de geloovige Universiteit afwendde, om weer bij de ongelovige Universiteiten, met een appendix van alsoortige privaatscholen, heil te zoeken.

Natuurlijk, dat de waarheid bevestigd gaat, stent ieder toe. Daarom was de titelkeuze niet gelukkig, overmits ze het vermoeden kon doen rijzen, als beweerde de geachte schrijver dat hij wel voor deze leuze was, en alsof er bij ons iets boven de waarheid ging.

Toch weet hij zelf, dat geloovigen en ongelovigen, van wat naam of talent ook, op wetenschappelijk terrein, geen andere leuze kennen, dan dat de waarheid boven al gaat.

Het verschil is maar, dat voor Christelijke belijders de waarheid een geheel andere betekenis heeft, dan voor de niet-Christenen.

Bij de laatsten geldt als waarheid uitsluitend de toevallige uitkomst van hun tijdelijk onderzoek. Uitkomsten die dan voor een tijdlang als axioma's gelden, om na kort verloop te worden prijs gegeven. Terwijl voor Christelijke belijders daarentegen de waarheid in haar absoluten zin *belijdenis* is, d. i. als een van God ontvangen goed vaststaat.

Als zij daarom roepen: De waarheid bovenal! bedoelen ze, daarmede in de eerste plaats, dat de geopenbaarde waarheid met hand en tand te verdedigen is tegenover hen, die haar principieel ondermijnen en loochenen.

En het is krachtens die hun van God gegeven roeping, dat zij zich de vraag hebben te stellen, of samenwerking in wetenschappelijke zin tusschen de belijders en de loochenaars van wat voor een Christen in hoogsten zin de waarheid is, zich laat denken, en tot een van God gewild en Hem verheerlijkend resultaat kan leiden.

Nog dit.

De geachte schrijver geeft uit „Band aan het Woord“ breede citaten. Dit is loffelijk, en in de keuze hiervan was hij vrij.

Als hij er intusschen bij voegt: dat hij „om den lezer met volkomen kennis te doen oordeelen, de redevoering bijkans in haar geheel overneemt, en alleen weglaat, wat of geen bepaald deel van het betoog uitmaakt, of slechts herhaling was“, dan is hij in de keuze van zijn citaten niet meer vrij, maar is hij gehouden op te nemen, wat onmisbare schakel in het betoog was, en vooral wat den *status quaestionis* stelde.

Toch sloeg hij over deze woorden uit den aanvang:

Aan hen onder u, die de teekenen der tijden plegen gade te slaan, ontging het niet, hoe het onderscheiden antwoord op deze vraag zich al meer aaneentrok in tweeën verschillende formuleringen, bewerende men eenzijdig dat voor onze stichtingen en vereenigingen de grondslag is te zoeken in de *heilige Schrift*, zonder andere nadere bepaling, en volhoudende anderzijds, dat deze eertijds algemeen gebedigde formule thans onbruikbaar is geworden, en dat stellige voorkeur verdient de engere formule: op den grondslag der *Gereformeerde beginselen*.

Inlansching nu van deze woorden zou de eerste vergrassing waarop we wezen onmogelijk hebben gemaakt.

Ze toonen toch, dat de vraag concreet werd gesteld.

Diaconale ontheffing.

Reeds herhaaldelijk wezen we er op, hoe de pensioenverzekering voor hen, die zelve niet genoeg kunnen overwinnen voor den ouden dag, steeds meer eisch van den tijd wordt.

Dit stelt de vraag aan de orde, of de Diaconie niet geroepen zijn, de beweging voor het ouderdomspensioen ook harerzijds te steunen.

Bij het overgaan tot de bespreking van dit uiterst gewichtig vraagstuk, beginnen we niet te wijzen op een adres, dat nu reeds door en vierhonderd leden van kerkera- den en diaconieën aan de Regeering is opgezonden, en dat aldus luidt:

Aan
Zijne Excellentie den Minister van Bin-
nenlandse Zaken te 's-Gravenhage.
Excellentie.

De ondergeteekenden, allen leden van Ker-
keraden, Diaconieën en andere kerkelijke Col-
leges, welke zich met armenverzorging bezighou-
den, geven met verschuldigd eerbied te ken-
nen, dat zij met groote belangstelling de po-
gingen volgen, in de laatste jaren beproefd om,
mede door wettelijke voorziening, te komen tot
verbetering van den toestand der armen en
ouden van dagen, welke van verstrekkinge ge-
volgen voor hunne werkzaamheid kunnen zijn.

Zij zouden het diep betreuen, indien de moei-
lichkeiten, waarop, bij nader onderzoek van de
uitvoerbaarheid eener wettelijke regeling ter
verzekering van de toekomst der ouden van
dagen, deze blijkt te stuiten, oorzak zouden
zijn, dat deze pogingen mislukken en tot niets
voeren zouden.

Zij achten het een uitvloeisel van de zede-
lijke verplichtingen, die ten opzichte der ouden
van dagen op hen rusten, het daaraan te lei-
den, dat een toestand geboren worde, waarbij
de ouden van dagen zouden zijn onthieven van
de noodzakelijkheid om hunnen nabestaanden
of der openbare liefdadigheid ten laste te val-
len, doordien hun het recht op een vaste uit-
keering of lijfrente, voldoende voor hun levens-
onderhoud, was verzekerd. Naar hunne meening
heeft de liefdadigheid ten doel het lenigen van
de nooden, welke ontstaan door bijzondere
orzaken, tegen welke geen voorziening is te
treffen, terwijl de ouderdom te verwachten is,
die als het natuurlijk en gelukkig besluit van
het menschelijk leven is te beschouwen.

Door den aard van hunnen werkkring voort-
durend in aanraking komende met de nooden
der bejaarden, weten ondergeteekenden, wat er
wordt geleden door hen, die louter wegens het
verlies hunner werkkraft, het gevolg van hun-
nen ouderdom, niet langer in staat zijn in hunne
behoefte te voorzien. Zij kennen de gebreken
der tegenwoordige armenverzorging, waarbij, al
behartigen de openbare, kerkelijke en particu-
liere collegien met liefde en toewijding het wel-
zijn der hun toevertrouwde beoefing, toch niet
kan worden voorkomen, dat er meestal
eerst werkelijk geleden moet zijn, voordat er
hulp wordt verstrekt, noch ook, dat de maatre-
gelen, te nemen, opdat niet een groot deel van
de giften der liefdadigen aan onwaardigen kom-
men, de armen dikwijls aan vernedering bloot-
stellen, terwijl voorts nog de bebedeling op ver-
schillende plaatsen zeer ongelijk is, afhankelijk
van verschil in inzicht bij dikwijls bekrompen
middelen.

Thans is het regel, dat ook fatsoenlijke en
werkzame menschen, als zij oud zijn geworden,
geen andere toevlucht hebben dan de open-
bare liefdadigheid. Daardoor wordt bij velen
het heilzame bewustzijn, dat het vernederend
is van de openbare liefdadigheid te leven, af-
gestompt. Velen anderen grijnst het schrikbeeld,
tot die vernedering te moeten komen, gedur-
rende een groot gedeelte van hun leven bij het
toenemen hunner jaren aan. Hierbij moet niet
alleen gedacht worden aan werklieden, maar
ook aan particulieren, die door orzaken buiten
hunne schuld achteruitgaande, op meer ge-
vorderden leeftijd niet in staat zijn, zich een
nieuwen werkkring te scheppen.

Het komt ons voor, dat het niet goed is, dat
de ouderdom zoodanige nadelen met zich sleept,
en gedreven door het besef van de op ons
rustende verplichtingen ten opzichte van onze
ouden van dagen, meenen wij daarom bij Uwe
Excellentie met den meesten ernst te moeten
aandringen, zich niet te laten afschrikken door
de zich vertoonende moeilijkheden, maar te
willen voortgaan met het zoeken van de mid-
delen, die kunnen strekken, om in de hier bo-
ven genoemde richting verbetering aan te bren-
gen.

Deze actie is uitgegaan van Dr. Bocken-
oogen, die Doopsgezind is, en alzoo niet tot
onzen kring behoort. Iets wat ons intusschen
niet belet, noch om zijn actie te waardeeren,
noch om op eigen erf tot soortgelijke actie
op te werken.

Doch hierover in een volgend artikel.

Uit de Pers.

Over de moeilijkheden, die ons moderne
leven aan de Catechisatie in den weg legt,
schrijft Ds. Vernhout in de *Utrechtse Kerk-
blad* dit:

We hadden het plan om in dit en de volgende
nummers over onze catechisaties in 't algemeen wat
te schrijven.

Dat moeten we echter nog een paar weken uit-
stellen.

Daarom nu alleen een en ander over het cate-
chisatiebezoek. Want dat kan, nu de wintercampagne
weer begon, geen uitsel lijden.

En ook dit is, helaas, een vruchtbaar onderwerp.
Predikanten zijn er evenmin ooit over uitgepraat
en uitgeklapt als de dames over de dienstboden.
Want het bezoek van de catechisaties laat droef-
veel te wenschen over. Overal; maar vooral in de
steden, en dan in de grootste steden het meest.

Natuurlijk zijn er uitzonderingen, veel uitzonde-
ringen. Er zijn catechisanten die, heel een jaar door —
nu gerekend buiten gevallen van ziekte en andere
wettige verhindering — trouw op hun post zijn.
Maar wat uitzondering is, diende regel te wezen.

Bij de *meijer* is het doorgaans ook regel. Behou-
dens enkele uitzonderingen, komen ze meestal
trouw op.

Maar bij onze jongens is het om te schrijven.

Er is geen twijfel aan, of in een stad als Utrecht
b. v. moet een niet gering getal van jongens en
jongelingen leven die nooit op een catechisatiebank
zitten.

Hoe anders het feit te verklaren, dat de Diaconen
gemiddeld niet half zoveel jongens als meisjes —
ik zeg niet: *vóór* zich zien, maar — op de lijst
hebben.

Want dat er, ook te Utrecht, niet tweemaal zo-
veel meisjes als jongens geboren worden, wijst de

statistiek wel uit. Wat wel eenigen invloed op de
ongunstige verhouding kan hebben is, dat er op
den leeftijd van 18 à 19 jaar, meer jongens dan
meisjes de stad verlaten, en omgekeerd meer meisjes
dan jongens van buiten af inkomen. En natuurlijk
mag ook niet uit het oog verloren, dat onze jong-
ens veel meer dan onze meisjes door hun werk
verhindert worden.

Maar — deze beide factoren alleen kunnen het
kolossale verschil toch niet verklaren.

Er is — onderzoek in bepaalde gevallen brengt
het gedurig weer aan 't licht — onder onze jong-
elingen doorgaans veel minder belangstelling dan
onder onze jongedochters.

Het blijkt ook uit de veel minder trouwe opkomst
van hen die wel op de lijst staan.

Er zijn tal van jongelui die geregeld op één van
elk viermaal catechisaties uitbreken. Er zijn er ook
bij wie de verhouding juist omgekeerd is.

En nu kan elk zich op zijn vingers voorrekenen
wat voor vrucht de catechisatie bij zulke dwaal-
sterren kan afwerpen. Niets meer dan niemands.
Rekenen we eens even uit, hoeveel aan cateche-
tisch onderwijs zulke leerlingen in een heel jaar
ontvangen.

Een jaar heeft 52 weken; dat zou dus — want
het traditionele recht van de catechisatie reikt
niet verder dan één uur, zegge één uur, per week —
52 uren catechisatie geven.

Maar van die 52 uur gaan al aanstands een
uur of 6 af voor de weken, waarin christelijke
feestdagen of de Oud- en Nieuwjaarsdag vallen.
Resten: 46 uren.

Van deze 46 uren vervallen er echter door
vacantie, door ongesteldheid en door ambtelijke
verhindering van den Diacon nog een uur of 12.
Blijft 34 uur.

Reken nu het aantal wettige verhinderingen bij
een catechisant gemiddeld op 5; dan komt ge tot
29 catechisaties in heel een jaar.

Wat, bid ik u, moet er van het onderwijs terecht
komen, als er nu, van deze 29 ambtelijke uurjes
ook eens weer een uur of wat afgaat door wille-
keurige verzuim!

Vooral als ge in rekening brengt dat deze uren
geen *vrije* uren zijn. Want voor eerst zijn wij, Pre-
dikanten, veroordeeld om te doen wat de ouders
zijn zeer wel konden: de van buiten ge-
brachte lessen te overheersen. Iets wat op een cate-
chisatie van — laten we voor een groote stad het
kleinste aantal nemen — 40 leerlingen, ook als ge
om tijd te winnen slechts $\frac{1}{3}$ in 't honderd om
laat opzeggen, toch altoos nog $13 \times 2 = 26$
minuten kost.

Een half uur dus voor 't opzeggen. Zoodat voor
het onderwijs telkens niet meer dan een half uur
overblijft, of $29 \times 30 = 870$ à 14×15 uren in een
jaar.

Maar ook die 14 à 15 uur hebt ge nog niet ge-
heel tot u dienst. Want voor eerst liggen er tus-
schen elk twee uurjes volle 7 dagen, soms 14,
soms nog meer. Ge kunt daarom maar niet aan-
stands voortgaan met uw onderwijs. Ge moet eerst
den leerlingen te binnen brengen wat ge den vori-
gen keer met hen behandeld. Als 't heel mooi
gaat kost u dit toch nog 5 minuten. Als... ach,
minstens één van de twee keeren komt ge tot de
ontdekking, dat een heel week juist lang genoeg is,
om de leerlingen alles wat ze hoorden, te d en
vergeten. En wat wordt er dan van uw eenig
halve uurje?

En dan hebt ge met nog een vijand te doen.

De jongens boven 13 jaar moet ge natuurlijk
hebben — we denken nu aan de gezegende groote
steden — de jongere lichte en 8, de andere om
9 uur 's avonds. Vroeger krijgt ge ze eenvoudig
niet. Ze kunnen niet. Ze moeten werken. En dat
hebben ze dan gedaan, ook de manneken van 14,
15 en 16 jaar, van 's morgens af, den heelen dag
door, met een rusttijd die van 't haasten om thuis
te komen en te eten bijna nog vermoeder maakt.
Meent ge, dat die arme jongens met inspanning
uw onderwijs kunnen volgen? Ze vallen op de bank
alsof 't een sofa was, en binnen een kwartier zijn
sommigen in diepe rust en zitten anderen u uit
een knikbolk hoofd aan te kijken met een
paar oogen die u een eindeloos 's waarvel' toe-
roepen. Arme jongens! ze kunnen het niet helpen.
Arme Domine! hij kan 't nauwelijks gebeten.

Om eenig gehoor te vinden moet hij zijn onder-
wijs afgeven te knuden, dat het haast *alles*
kruident wordt.

En de apize?

Men vergeve ons, dat we schertsen. 't is waarlijk
niet omdat we de zaak zo weinig ernstig achten.
Ze bedroeft en vertoont ons om onze arme jon-
gens en om de kerk des Heeren. Maar 't is om te doen
beseffen, wat we zelve dikwerf met diepe schaamte
gevoelen: dat het onderwijs der kerk aan haar naam
in vele gevallen niets beters is dan een satire op
het heilige.

Maar daarover later.

't Was ons nu maar alleen te doen om ouders
en voogden en verzorgers voor te rekenen, hoe heel
het catechistiek onderwijs van nu en geener
waarde is, als het niet trouw gevolgd wordt.

Laat allen die met de zorg voor jonge leden
der kerk belast zijn, toch bedenken, dat hun de
lammeren van 's zins' kudde zijn toevertrouwd, en
dat ze den grooten Opperheer verantwoording
schuldig zijn van wat ze er mee deden.

Want de ouders en wie verder toezicht hebben
op onze jonge menschen zijn hier in de eerste
plaats verantwoordelijk. Zij moeten zorgen, zooveel
maar immer in hen is, dat hun kinderen en pu-
illen geregeld ter catechisatie komen.

Waarlijk, met een weinige meer trouw was hier
veel te verbeteren.

Vele ouders schijnen er zich hoegenaamd niet
om te bekommeren of hun jongen ter catechisatie
komt: doen althans nooit eenige moeite om er
zich van te vergewissen. Anderen denken er niet
aan om als ze hun jongen op 't ambacht brengen,
of hun dochter besteden, voor hun kind nadrukke-
lijk het recht te bedingen om ter catechisatie te
gaan. En als dan later de naam aan de orde komt,
staat men machteloos door zijn eigen verzuim. De
baas en de mevrouw spreken dan van geen af-
praak, geen conditie" enz. en men eindigt met
om des vredes en des broods wille zich maar te
onderwerpen.

Zoo gaan er duizenden gedoopten in ons Vader-
land verloren. Niet alleen om het gemis van on-
derwijs in 't Woord, maar ook omdat ze langzaam
aan — somtijds met droeven spoed — van de kerk
des Heeren vervreemden en, zonder tegenwicht
tegen de zugging van onze materialistische salm-
leving, al verder op den stroom der wereld mee
afzweven.

Dit is uit de werkelijkheid gegrepen.

Ook praktisch dringt ons materialistisch be-
staan de religie en wat haar kweeken kan uit
het leven weg.

Officiële Berichten.

De classis 's Gravenhage op heiden 31 Oct.
1899 in buitengewone vergadering saamgeko-
men, heeft ingevolge de opdracht, haar door de
Generale Synode van Groningen gegeven, be-
sloten uit te schrijven een *bidde* voor onze
broeders in Zuid-Afrika. Zij noodigt derhalve
alle Gereformeerde kerken in ons vaderland uit
om in eene samenkomst der gemeente op
Woensdag 15 November, den nood onzer stam-
genooten voor des Heeren trouw neder te
leggen.

Het Moderamen,

K. K. TROOST, praes.

S. O. LOS, assisr.

C. W. J. VAN LUMMEL, scriba.

's Gravenhage, 31 Oct. 1899.

Buitenland.

De Zending en de Transvalers.

In deze dagen nu de Transvaalse boeren
zoozeer de harten hebben ingenomen, is het
moelijk over onderwerpen te schrijven, of de
attentie te vragen voor zaken die niet met de
Transvaal in verband staan. Daarom willen ook
wij onder de rubriek Buitenland een woord er
over spreken.

Alle bladen zijn vol van de gebeurtenissen
in Zuid-Afrika en alle geven de onduidelijk-
nigste blijken van sympathie voor de Zuid-
Afrikaansche stamverant. Natuurlijk niet
een deel van de Engelse pers.

We lazen in *The Independent* een artikel over
de boeren waarin deze worden tentoongesteld
als huichelaars van de ergste soort. Er is een
hoopje oprechten onder, maar die kleine min-
derheid is allerminst bij hunne landgenooten
gezien. Zoo gaat het voort. Er is een punt van
beschuldiging tegen de Transvaalse Boeren,
die telkens opnieuw wordt ingebracht, dat is
de behandeling van de Kaffers. Wij weten dat
de Boeren de naturellen of inboorlingen veel
beter hebben behandeld en nog behandelen
dan de Engelschen, maar toch blijft de hou-
ding der Transvalers in zake de Zending onder
Kaffers en Hottentotten bevreemding wekken,
als men weet dat de kern van de boeren niet
maar met den mond maar met de daad belij-
den zijn van de Gereformeerde religie. Iets van
de houding der Transvalers mede te deelen in
zake de Zending, om daardoor mede te werken
tot eene meer billijke beoordeeling, is daarom
ons doel.

Toen de Kaapkolonie voor de tweede maal
in de macht van Engeland was gekomen, gin-
gen onderscheidene Engelse zendingenoot-
schappen aan den arbeid om de Hottentotten
in het Evangelie te onderwijzen. Daar konden
de Boeren niets tegen hebben. Zij hadden reeds
vroeger dien arbeid moeten ondernemen. Doch
de Engelschen gingen bij hun zendingsarbeid
zeer onpractisch te werk. Zij legden z.g. „school-
plaatsen“ aan, en nu kwamen de Hottentotten
uit hun dienstdien bij de boeren geloopen om in
de schoolplaatsen te gaan wonen. Voor een
Hottentot was het leven op een schoolplaats
waar hij niets behoefte te doen als alleen van
tijd tot tijd een lied te zingen, een ideaal. Hot-
tentotten zijn lui, zij houden veel van sterken
drank en hunne waarheidsliefde is meer dan
verdacht. De Engelse zendingen hadden het
ongeluk vele leugens der Hottentotten te
gelooven. De zendingen werden door de in-
boorlingen geveid om der wille van de smer,
en toen de Hottentotten maar begrepen dat de
Engelse regering op hun hand was, meenden
zij ongestraft tegen hun vorige meesters te kun-
nen opstaan. De zendingen geloofden, dat de
eene Boer een moord had begaan, dat de an-
dere zijn Hottentot bijna had doodgeslagen; en
boerenvrouw had een jongen Hottentot in ko-
kend water levend willen verbranden.

Om al die klachten te kunnen onderzoeken,
werd een rondgang gerechtshof benoemd. Toen
dit gerechtshof de lange lijst van afschuwelijke
misdaden behandeld had, moest geconstateerd,
dat geen enkel geval van moord tegen de be-
schuldigen kon bewezen worden, terwijl slechts
weinig gevallen van persoonlijke aanranding
naar gelang van zaken werden gestraft. Wat
bleek omtrent het geval der weduwe, die een
Hottentot had willen laten verbranden? Een aan-
tal jaren geleden had de beschuldigde vrouw die
tot de achtenswaardigste families van Uitenhage
behoorde, een jongen Hottentot, die door een
sneeuwstorm overvallen was, en met verkleumde
voeten te huis gebracht werd, met de beenen in
kokend water laten plaatsen. Zij meende den
jongen daarmede een dienst te doen. De Hot-
tentot had er geen kwade gevolgen van onder-
vonden, en stierf verscheidene jaren daarna aan
een ziekte, die met dit geval in geen verband
stond. Zij moest worden vrijgesproken.

Geen wonder dat de boeren, vooral ook om
deze aanklacht, op de zendingen verbittert
werden. De Engelse zendingen v. d. Kemp
en Read waren zeker ter goeder trouw, maar
zij waren toch oorzaak door hunne lichtgelo-
vigheid dat honderden families in onrust ge-
bracht verbittert waren. Men moest nog zelfs
de proceskosten betalen, en in de zaken door
de zendingen aangebracht, werden meer dan
duizend getuigen gehoord.

Is het te verwonderen dat de boeren in de
Kaap verbittert waren tegen de zendingen en
dat de zendingszaak daaronder leed? Maar...
hadden de boeren zich niet te beschuldigen dat
door het vergeeten van hunne roeping, de En-
gelschen op een terrein waren begonnen te ar-
beiden, dat zij al lang hadden moeten inge-
nomen hebben?

Reeds van Riebeck begreep dat de Hotten-
totten met het Evangelie zouden bekend ge-
maakt worden. Doch eerst 13 jaar na de stichting
der Kaapkolonie kon eeniger mate in de geest-
lijke behoeften der blanken voorzien worden;
om zich staande te houden moest men alle
krachten inspannen en daarom kon men geen
aandacht wijden aan de zendingszaak. Van
Riebeck's streven was het om op de Hotten-
totten door vriendelijk verkeer een goeden
invloed uit te oefenen.

Nu verkochten de Hottentotten van lieverlede
steeds meer grond aan de Hollandse kolo-
nisten. Zij gingen zich dan verder op, het
binnenland in, vestigen. Dit ging goed, totdat
zij stuitten op de Kaffers, die hen terug dreven.
Zij wilden nu de verkochte gronden weer gaan
bezetten, doch dit werd hun met geweld belet.
Zij gingen toen zwakkere stammen verdrijven
en uitroeien, en lieten het vooral den Bosch-
jesmannen ontgelden. Een groot aantal Hot-
tentotten bleef echter in de Kolonie achter,
zonder in het bezit van land of van een middel
van bestaan te zijn. Nu lieten de Boeren die
Hottentotten wel op hun plaats wonen, doch
steeds onder de voorwaarde, dat zij den Boeren
dienden zonder bewijzen als veehoeders en ar-
beiders op het land. Trouwens, dat was een
kolffe naar de hand der Hottentotten; er is
geen lier ambacht dan dat van schaapwachter.

De Hottentotten verloren in hun dienstbaar-
heid het weinige gevoel van volksbestaan en
eigenwaarde, dat zij nog onder hunne opper-
hoofden bezaten, en verzonken daardoor in een
poel van ellende. De Boeren waren niet in
staat om hen daartoe te heffen. Al wat zij
konden doen was te waken dat zij zelve en
hunne kinderen niet mede weg zonken. Zij be-
schouwden de Hottentotten als schepsels, maar
niet gelijk met den blanke; de kloof tusschen
witmenschen en zwarten werd al breder en
dieper.

In 1737 hebben zich de Monavische broeders
het lot van de aan allerlei zonden overgegevene
Hottentotten aangetrokken. George Smidt werd
de apostel der Hottentotten. Toen de Zending
daar tot bloei gekomen was, werd zij, onver-
standig genoeg, gewelddadig door de regering

verstoord. En zoo werd in 1795 het werk op-
gegeven. Maar in hetzelfde jaar ging de Kaap
over in de handen der Engelschen, en het on-
recht den zendingen aangedaan werd datzelfde
jaar nog hersteld. Zij konden hun werk her-
vatten dat niet meer werd onderbroken.

De boeren kregen van dat alles wel de schuld,
loch de boeren werden door de Regeering nog
meer verdrukt als de zendingen werden ver-
volgd. Toch vestigde zich bij de zendingen
de meening, dat Hottentotten niet zonden be-
arheid worden zoolang zij onder de macht der
boeren waren.

Gemengd nieuws.

Melden wij dat de Russische Caar aan de Stun-
disten vrijheid had gegeven om godsdienstoeef-
ningen te houden, in een Duitsch blad worden heel
andere mededeelingen gevonden. In Lijfand zijn
in dit jaar weer ettelijke Lutherische predikanten
veroordeeld wegens het afnemen van belijdenis des
geloofs of het trouwen van z. g. leden der Griek-
sche kerk, die echter in den daad Lutherischen zijn.
Immers worden alle kinderen die uit gemengde
huwelijken geboren zijn door de Russische rege-
ring opgevocht voor de Grieksch-orthodoxe kerk.
De predikanten die zulke Grieksch-orthodoxen in de
Lutherische kerk opnamen zijn veroordeeld tot geld-
boeten, werden geschorst of ontzet uit hun ambt
enz. Zelfs wanneer het gerechtshof van Riga een
Lutherisch predikant een enkele maal vrijspreekt,
dan gaat de officier van justitie in hooger beroep.
Te voren werden alleen predikanten vervolgd, in
den laatste tijd werden ook de leden onder han-
den gen men. Wanneer ouders hunne kinderen
niet voor de orthodoxe Griekse kerk opvoeden,
dan worden den ouders geldboeten opgelegd of ook
wel worden zij veroordeeld hunne kinderen aan
anderen over te geven om hen in de Griekse
kerk te laten opvoeden. Ook in Finland laat zich de
tyrannie van de voorstanders der Griekse kerk
gevoelen. Zeker wil men den Finlanders doen be-
merken, welke zegenrijke gevolgen uit de gewel-
dige inlijving van hun land bij Rusland voortvloeien.
Een hunner predikanten werd reeds zonder proces
langs administratieve weg, uit zijn ambt ontzet en
voor twee jaren uit het land verbannen. Het is
de proost Sarinen in Lembla die dit lot onder-
ging en de kosten zijner gemeente moest het deelen.
Wij vermoeden dat deze kerkelijke ambtsdrager
zich krachtig tegen het geweld dat zijn land aan-
gedaan is, heeft uitgesproken.

De vervolging van menschen die niet tot de
Griekse kerk behooren of liever die zich van
die kerk hebben afgescheiden, wordt voortgezet.
Nog in de maand September zijn te Odessa
39 Stundisten, omdat zij bestedenden gehouden
hadden, ieder tot een geldboete van 50 roebels of
twee maanden gevangenisstraf veroordeeld; in
Alkarak werden Molakken, omdat zij bij de begraf-
tenis van een geloofsgeenot op het kerkhof geest-
lijke liederen zongen hadden, ieder tot een geld-
boete van 15 roebels of drie dagen gevangenisstraf
veroordeeld. Wellicht is het voornemen van den
Caar om de Stundisten niet meer te laten ver-
volgen, aan zijne ambtenaren nog niet bekend
gemaakt.

Volgens de *Ostdeutsche Rundschau* heeft de bur-
gemeester van Weenen, Dr.